

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
De specifieke normen voor het keurmerk en de benodigde controle voor zover IKB daarin niet voorziet, zijn ook opgenomen. Niet voor verspreiding. Aan deze criteria kunnen geen rechten worden ontleend. Onjuistheden en aanpassingen voorbehouden.					
Uitsluitingscriteria					
UIT01	Andere activiteiten	Er worden geen andere activiteiten op het bedrijf ontplooid die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming.	Activiteiten die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming zijn o.a., maar niet beperkt tot: - houden van pelsdieren voor productiedoeleinden, - houden van leghennen in verrijkte kooien (tot 2021 toegestaan in Nederland) en koloniehuisvesting (opvolger van de verrijkte kooi en vanaf 2021 in Nederland de enige toegestane vorm van de 'legbatterij'). De op het ei gestempelde identificatiecode begint met het cijfer 3, - het houden van wilde dieren voor productiedoeleinden, - het houden van ganzen of eenden voor de productie van ganzen- of eendenlever, - het kweken van bedreigde diersoorten, zoals paling, - andere activiteiten welke in strijd (kunnen) zijn met het beleid van de Dierenbescherming.	Controleer of het bedrijf geen andere activiteiten ontplooid die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming	Uitsluiting
UIT03	Genetisch gemanipuleerde dieren	Er zijn geen genetisch gemanipuleerde dieren op het bedrijf aanwezig.	Een genetisch gemanipuleerd dier is met gentechnologie aangepast. Genetische technologie of gentechnologie is een vorm van biotechnologie waarbij het DNA van een organisme direct wordt aangepast door extra genen met de gewenste eigenschappen bij een dier in te brengen. De klassieke methodes waarbij DNA van een organisme indirect wordt aangepast, door bijvoorbeeld het kruisen, selecteren, fokken van bepaalde rassen zijn wel toegestaan.	Controleer of er geen genetisch gemanipuleerde dieren op het bedrijf aanwezig zijn.	Uitsluiting
UIT04	Verdoofd geslacht	Alle dieren die onder Beter Leven keurmerk worden afgezet worden geslacht op een locatie waar alle dieren (Beter Leven en niet Beter Leven) bedwelmd (verdoofd) worden geslacht.	Vlees-/producten afkomstig van onverdoofd geslachte dieren of dieren die zijn geslacht op een locatie waar ook dieren (beter of niet beter leven waardig) onbedwelmd (onverdoofd) worden geslacht, worden niet onder het Beter Leven keurmerk afgezet.	Controleer of er geen (vlees-/producten afkomstig van) dieren zijn die worden (zijn) geslacht op een locatie waar ook onbedwelmd (onverdoofd) wordt geslacht.	Uitsluiting
UIT05	Megastallen norm	De leghennen worden niet gehouden in een megastal.	Onder een megastal wordt verstaan één bedrijfslocatie (dit is gelijk aan één Uniek Bedrijfsnummer (UBN)) (niet één UBN of één dak) met 120.000 leghennen of meer NVT bij bestaande stallen die voor 1-1-2015 al deelnemer waren aan het Beter Leven keurmerk. Deze stallen mogen het aantal dieren dat per 1-1-2015 werd gehouden handhaven. Bij ver-/nieuwbouw wordt het gehouden aantal dieren niet nog verder vergroot.	Controleer of het bedrijf de grens voor de maximale bedrijfsgrootte niet overschrijdt.	Uitsluiting

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
UIT06	Etage stal	De dieren worden gehouden in een stal met maximaal één bouwlaag/verdieping/etage.	<p>Stallen met meerdere bouwlagen/verdiepingen/etages zijn uitgesloten voor deelname aan het Beter Leven keurmerk. Met uitzondering van volièr- en scharrelstallen voor legkippen waar ten hoogste twee bouwlagen gebruikt mogen worden.</p> <p>Dit criterium wordt per 1-9-2016 van kracht.</p> <p>Nieuwe bedrijven met een etagestal met meer dan twee bouwlagen die zich, na deze datum, aanmelden voor het Beter Leven keurmerk komen niet in aanmerking voor het Beter Leven keurmerk.</p> <p>NVT bij bestaande stallen die voor 1-9-2016 al deelnemer waren aan het Beter Leven keurmerk. Maar deze stallen mogen na 1-9-2016 bij nieuwbouw geen nieuwe etagestallen meer (bij)bouwen.</p>	Controleer of het bedrijf de geen etagestal heeft, bij etagestal met meer dan twee bouwlagen controleer of het bedrijf als voor 01-09-2016 deelnam aan het Beter Leven keurmerk en of er geen nieuw-/verbouw heeft plaatsgevonden na deze datum.	Uitsluiting
UIT07	Ketenregisseur	Het veehouderijbedrijf is aangesloten bij een door de Stichting Beter Leven keurmerk goedgekeurde ketenregisseur.	Een ketenregisseur is bijvoorbeeld een eierpakstation of een intermediair die binnen de keten de verschillende schakels aan elkaar koppelt van primair bedrijf tot verkoper en alle schakels die daar tussenin kunnen zitten	Controleer of het bedrijf is aangesloten bij een door de Stichting Beter Leven keurmerk goedgekeurde ketenregisseur. Noteer de ketenregisseur.	Uitsluiting
UIT08	Medewerking	De deelnemer is verplicht BLK controleurs die namens de Certificerende Instantie of namens de Stichting Beter Leven keurmerk controles uitvoeren toe te laten op het bedrijf en alle medewerking te verlenen.	Indien de controleurs toegang tot het bedrijf wordt geweigerd of er wordt geen medewerking verleend wordt het bedrijf uitgesloten van deelname, tenzij het bedrijf een beroep kan doen op overmacht.		Uitsluiting
Nieuwe concepten					
NC02	Welfare Quality audit	Nieuwe concepten moeten standaard na 52 weken op eigen kosten een gedragsonderzoek (waaronder een Welfare Quality audit) laten doen.	Het onderzoek is uitgevoerd door een door de Dierenbescherming erkend instituut voor gedragsonderzoek en Welfare Quality audits De kosten voor dit onderzoek zijn voor rekening van het bedrijf zelf. De uitkomst van het gedragsonderzoek (inclusief de Welfare Quality audit) dient aan te tonen dat het huisvestingsstelsel minimaal hetzelfde welzijnsniveau realiseert als een regulier Beter Leven 3 sterren of een biologisch leghennen bedrijf.	Controleer in de administratie of het bedrijf een WQ audit heeft (laten doen).	HI
Algemeen					
A05	Welzijnsregelgeving	Het bedrijf voldoet aan het Besluit Houders van Dieren in de Wet Dieren en/of de EU welzijnsrichtlijnen voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Buitenlandse bedrijven dienen te voldoen aan de EU welzijnsrichtlijn voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Controleer of het bedrijf voldoet aan het Besluit Houders van Dieren van de Wet Dieren en/of de EU welzijnsrichtlijn voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Uitsluiting
A06	Handelsnormen	Het bedrijf voldoet aan de Handelsnormen voor eieren (Verordening (EG) nr. 589/2008)		Controleer of het bedrijf voldoet aan de handelsnormen voor eieren.	Uitsluiting
A08	Stalmeting	Er moet een stalmeting certificaat aanwezig zijn in het kader van de NCAE, KAT of IKB EI.		Controleer of het stalmeting certificaat aanwezig is.	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
A01	Ketenkwaliteitssysteem	Het bedrijf heeft een geldig certificaat van een door de Dierenbescherming erkend ketenkwaliteitssysteem.	Bijvoorbeeld IKB EI of KAT. Indien er geen IKB of KAT certificatie plaatsvindt kan er worden volstaan met: 1. een minimaal gelijkwaardig certificaat (zie gelijkwaardige systemen op BLK website of na acceptatie van vierkantsvergelijking door de Dierenbescherming) 2. er vindt tegelijkertijd met de BLK controle een IKB/KAT controle plaats (zonder afgifte van een IKB/KAT certificaat), waarbij van te voren door de Dierenbescherming is vastgesteld aan welke IKB/KAT criteria buitenlandse bedrijven niet per definitie hoeven te voldoen.	Controleer of het bedrijf een geldig certificaat van een door de Dierenbescherming erkend ketenkwaliteitssysteem heeft.	Uitsluiting
A02a	Stempeling	Beter leven eieren moeten altijd op het bedrijf goed leesbaar worden gestempeld met niet-afwasbare inkt.	Aan de code kan worden afgeleid van welk bedrijf uit welk houderijsysteem en uit welke stal het ei afkomstig is.	Controleer steekproefsgewijs of alle eieren op het bedrijf voorzien zijn van een niet-afwasbare stempel en dat de stempel goed leesbaar is. Noteer eventuele afwijkingen.	Schorsing
A02b	Traceerbaarheid	Ongestempelde eieren worden in het pakstation alsnog gestempeld maar mogen niet onder BLK worden afgezet.	Dit geldt ook bij storing van het stempelapparaat. Deze eieren moeten in een ander kanaal worden afgezet.	Controleer of ongestempelde eieren aantoonbaar in andere kanaal dan BLK afgezet zijn. Noteer eventuele afwijkingen.	Schorsing
A03	Kanalisisatie	Indien op het bedrijf verschillende eiersoorten (bijv. BLK en niet-BLK, of Blk 1 ster en BLK 2 ster) worden geproduceerd, werkt de pluimveehouder volgens een vastgelegd systeem voor kanalisatie op basis van en stempelcodes, een sluitende registratie van eierproductie per stal en: a. verschillende ei-kleur of b. verschillende veer-/pootkleur.	Het kanalisatiesysteem wordt vastgelegd in de bedrijfsadministratie.	Controleer of het bedrijf een systeem voor kanalisatie op basis van stempelcodes, een sluitende registratie van eierproductie per stal en: a. ei-kleur of b. verschillende veer-/pootkleur voor de verschillende eiersoorten heeft vastgelegd. Controleer of het bedrijf werkt volgens het vastgelegde kanalisatie systeem. NVT indien er geen verschillende eiersoorten op het bedrijf aanwezig zijn.	Uitsluiting
A7A	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie is er een werkende alarminstallatie voor het geval de ventilatie uitvalt.	Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Controleer of een alarm aanwezig is en of dit minimaal elke 2 maanden wordt getest. NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.	HI
A7B	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie wordt het alarm systeem minimaal elke 2 maanden getest.	De 2 maandelijkse testen van het alarm dienen geregistreerd te worden. Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Noteer laatste 3 data van testen. NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.	AH
A7C	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie is een werkend noodstroom aggregaat aanwezig waarmee de ventilatie operationeel kan worden gehouden tijdens periodes met stroomuitval of de ventilatiekleppen vallen automatisch open bij het uitvallen van de stroom.	Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Controleer of er een werkend noodstroom aggregaat aanwezig is (aggregaat testen), of de kleppen bij stroomuitval automatisch openvallen, indien de stallen niet natuurlijk geventileerd worden.	HI
A7D.	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van een noodstroom aggregaat dient de correcte werking van dit noodstroom aggregaat elke 2 maanden te worden gecontroleerd.	De 2 maandelijkse testen van het noodstroom aggregaat dienen geregistreerd te worden. Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Noteer laatste 3 data van testen. NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.	AH

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
Management					
M01	Ruien	Geforceerd ruien wordt niet toegepas.	Onder geforceerd ruien wordt verstaan het afbouwen van het voeraanbod, en een kortere lichtperiode aanhouden dan de daglengte waardoor de kippen gedwongen stoppen met eieren leggen en de veren los laten. Noteer leeftijd van de leghennen in dagen.	Controleer of er het afgelopen jaar op het bedrijf geforceerd is geruid.	Schorsing
M02	Voorkomen verenpikken	Verenpikken en kannibalisme worden voorkomen.	Verenpikken en kannibalisme kunnen o.a. worden voorkomen door middel van het gebruik van rustige rassen, een goede opfok, een onbeschadigd verenkleed, verrijkingsmateriaal, een goede omgang met de kippen en een goed management.	Betreed de stal en bekijk de bevedering. Is er over het algemeen sprake van een goed, intact verenkleed bij de hennen? En reageren de kippen rustig bij betreden van de stal? (zie onderdeel Gezondheid) Noteer de bevindingen bij het betreden van de stal en controleer het Bedrijfsgezondheidszorgen behandelplan op van toepassing zijnde aandachtspunten om verenpikkerij tegen te gaan.	AH
M03	Brandveiligheid	Met het oog op de brandveiligheid vindt minimaal eens in de vijf jaar een Agro Elektra Inspectie plaats conform NEN1010 of (HD) IEC 60364 Low voltage electrical installations bij nieuwe installaties en bij bestaande installaties conform bovenstaande normen of NEN 3140 of NTA 8220.	De eerste keuring moet plaatsgevonden hebben voor 1-1-2022. Nieuwe installaties dienen te worden gekeurd conform NEN1010 of (HD) IEC 60364 Low voltage electrical installations. De keuringen NEN 3140 en NTA 8220 zijn niet toegestaan als keuring voor ingebruikname van nieuwe installaties. Nadat deze eerste keuring is uitgevoerd, kan de vijfjaarlijkse herkeuring wel plaatsvinden op basis van NEN 3140 of NTA 8220. Voor een lijst van bedrijven die de keuring kunnen verrichten zie de website van uw verzekeraar. Buitenlandse veehouders dienen bij nieuwe installaties en bij bestaande installaties een elektrakeuring uit te laten voeren die voldoet aan de norm CENELEC HD 60364 van de European Committee for Electrotechnical Standardization.	Controleer of er een certificaat is van de laatste keuring en noteer de datum.	Waarschuwing
M04	Uitloopkalender administratie	In de uitloopkalender wordt dagelijks voor ieder verblijf apart bijgehouden wat de toegangstijden waren tot de uitloop i.v.m. wettelijke/sectorale ophokplicht of weersomstandigheden.		Controleer gegevens over toegang overdekte uitloop, bosrand, overkapping bosrand en indien aanwezig vrije uitloop	AH
Voeding en verrijking					
V01	Verrijkingsmateriaal	Elke dag wordt minimaal 2 gram graan/voer per leggen als verrijkingsmateriaal toegediend.		Bereken: aantal leghennen x 2 gram per dag. Controleer aan de hand van de aankoopbonnen of er dagelijks voldoende graan/voer wordt gestrooid. Noteer naam leverancier.	Schorsing indien te weinig verstrekt. Uitsluiting indien geen graan/voer is verstrekt
V01a	Verrijkingsmateriaal	De pluimveehouder of de verzorger loopt tenminste 1x per dag, al strooiend met een deel van het verrijkingsmateriaal (graan/voer) vanuit het nachtverblijf naar het dagverblijf.	Door elke dag al strooiend met graan/voer door het gehele verblijf te lopen krijgen de leghennen verrijking en een positieve associatie bij mensen die door de stal lopen. Het overige verrijkingsmateriaal (graan/voer) mag via een automatisch voedersysteem (bijvoorbeeld spinfeeders) worden verstrekt.	De pluimveehouder moet graan strooien onder toezien oog van de controleur. Let tijdens het strooien van de pluimveehouder of de hennen gewend zijn aan graanverstrekking.	Schorsing

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
V01b	Verrijkmateriaal	Het graan/voer wordt gestrooid op het grondoppervlak	De leghennen dienen direct over het gestrooide graan/voer te kunnen beschikken. Daarnaast dient het graan/voer voldoende gespreid te worden gestrooid.	Let tijdens het strooien van de pluimveehouder op de vloer en graanresten van eerder verstrekt graan en of de hennen gewend zijn aan graanverstrekking.	Schorsing
V02	Verrijkmateriaal	Het gestrooide verrijkmateriaal is van voldoende korrelgrootte.	De korrelgrootte is (gemiddeld) groter of gelijk aan 1 mm.	Controleer de grootte van het graan/voer.	AH
V03a	Maagkiezel	Tenminste één maal per maand wordt 1 gram maagkiezel per leghen gestrooid op het strooisel in de stal en in het dagverblijf.		Bereken: aantal leghennen x 1 gram per maand. Controleer aan de hand van de aankoopbonnen in de administratie of er maandelijks voldoende maagkiezel wordt gestrooid. controleer de hoeveelheid maagkiezel nog aanwezig in het nachtverblijf en overdekte uitloop.	HI indien te weinig verstrekt. Schorsing indien geen maagkiezel is verstrekt.
V04	Maagkiezel	De maagkiezel is van voldoende korrelgrootte.	De korrelgrootte is 4 tot 6,5 mm.	Controleer de korrelgrootte van de maagkiezel.	AH
V05	Stro/luzerne/hooibalen	Elke maand wordt Er wordt minimaal 1 stro-, hooi-, of luzernebaal van gemiddeld 20 kilo per 1.000 kippen aangeboden.		Controleer de aanwezigheid van de aankoopbonnen van stro/luzerne/hooibalen in de administratie.	Schorsing indien te weinig verstrekt. Uitsluiting indien geen stro/luzerne/hooibalen verstrekt.
V05A	Stro/luzerne/hooibalen	Er wordt zowel in het nachtverblijf als in het dagverblijf elke maand minimaal één stro/luzerne/hooibaal aangeboden.	Balen mogen op de grond of hangend in een net op ooghoogte van de hennen vanaf de vloer worden aangeboden. De hele baal moet goed beschikbaar zijn voor de hennen. De balen mogen niet verpakt in plasticfolie of in een ruif worden aangeboden.	Controleer de aanwezigheid en wijze van aanbieden van stro/luzerne/hooibalen in zowel nacht- als dagverblijf.	Schorsing
V05B	Stro/luzerne/hooibalen	Stro-/luzerne/hooibalen worden vervangen zodra het niveau gelijk is aan het vloerniveau.		Controleer de aanwezigheid van (de resten van) stro/luzerne/hooibalen in zowel nachtverblijf als het dagverblijf.	Schorsing
V07	Snavel en nagels schuren	Per leggronde/ koppel wordt minimaal één pikblok per 1000 kippen aangeboden.	Pikblokken mogen niet uit dioxine houdend materiaal zijn gemaakt.	Controleer de aanwezigheid van aankoopbonnen pikblokken in de administratie.	Schorsing
V08	Snavel en nagels schuren	Er wordt zowel in de stal als in de overdekte uitloop minimaal één pikblok aangeboden.		Controleer de aanwezigheid van pikblokken in zowel het dag- als het nachtverblijf.	Schorsing
V07C	Snavel en nagels schuren	Het pikblok wordt zodanig geplaatst dat de kippen er gemakkelijk op kunnen pikken en krabben.		Controleer of er in zowel het dag- en nachtverblijf pikblokken aanwezig zijn.	Schorsing
V07D	Snavel en nagels schuren	Het pikblok wordt vervangen zodra het niveau gelijk is aan het vloerniveau.		Controleer of pikblokken in het dag- en nachtverblijf gelijk zijn aan het vloerniveau.	Schorsing

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
Huisvesting algemeen (Geldt voor scenario 1 en 2)					
H01	Huisvestingssysteem	Er zijn maximaal 3 leefniveaus (inclusief de vloer van het nachtverblijf).	Leefniveaus zijn niveaus boven de vloer van de stal, met een bruikbaar leefbaar oppervlak dat permanent voor de dieren beschikbaar is met een tenminste 30 cm breed oppervlak met een helling van ten hoogste 8 graden met boven het gehele oppervlak een vrije ruimte van tenminste 45 cm hoogte.	Controleer de leefniveaus en meet het bruikbaar oppervlak.	Schorsing
H02	Systeemeisen	De hennen hebben permanent toegang tot de strooiselruimte/stalvloer.	Stalsystemen waarbij de toegang tot de strooiselruimte/stalvloer kan worden afgesloten zijn niet toegestaan.	Controleer of de toegang tot de strooiselruimte/stalvloer kan worden afgesloten. Noteer afwijkingen.	Uitsluiting
H03	Cross-overs	Bij meerdere systeem rijen zijn over de systeem rijen crossovers gemaakt van 2 m breed per 3000 leghennen, om de bereikbaarheid van de gehele stal en de overdekte uitloop te vergemakkelijken.	Cross-overs zijn niet nodig wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen: 1. onder de systeemrij door, 2. over de systeemrij heen, en 3. over de eerste mestband (onder de legnesten)	Controleer bij meerdere systeem rijen of er voldoende crossovers zijn gemaakt. NVT bij 1 systeemrij.	HI
H04	Bezetting algemeen	Opzet is maximaal 100%.	Cross-over zijn niet noodzakelijk wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen: 1. Onder de systeemrij door 2. over de systeemrij heen 3. Over de eerste mestband (onder de legnesten)	Vergelijk de stalmeting van NCAE, IKB of KAT met de opzetgegevens uit de bedrijfsadministratie. Noteer aantal toegestane hennen volgens certificaat en aantal opgezette hennen.	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting: bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H05a	Bezetting op bruikbare oppervlakte nachtverblijf en dagverblijf/overdekte uitloop	De bezetting in het dag- en nachtverblijf tezamen is op elk moment maximaal 6,7 hennen per m ² bruikbaar oppervlakte.	Het dagverblijf en/of de overdekte uitloop mogen meegeteld worden bij het bruikbare oppervlak, mits voor de voorgeschreven periode permanent toegankelijk. De legnesten, bosrand en eventuele vrije uitloop in de openlucht mogen niet meegeteld worden bij het bruikbare oppervlak.	Controleer aan de hand van de gegevens van de ingangscntrole of niet meer dan 6,7 hennen per m ² bruikbaar oppervlakte in de stal aanwezig zijn. Noteer het aantal toegestane hennen volgens ingangscntrole en aantal opgezette hennen.	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H05b	Bezetting in nachtverblijf	De bezetting in het nachtverblijf is maximaal 12 hennen/m ² bruikbaar oppervlak van het nachtverblijf.	Het beschikbare vloeroppervlakte van het nachtverblijf is het vloeroppervlak van het nachtverblijf plus het systeemoppervlak in het nachtverblijf.	Controleer aan de hand van de gegevens van de ingangscntrole of de bezetting in het nachtverblijf niet hoger is dan 12 hennen per m ² bruikbaar oppervlak in het nachtverblijf (=vloeroppervlak nachtverblijf + systeemoppervlak nachtverblijf).	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting: bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H06	Groepsgrootte	De groepsgrootte (stal of stalcompartiment) is maximaal 6000 dieren.		Controleer of er per groep (stal of stalcompartiment) niet meer dan 6000 dieren worden gehouden op basis van de administratie waaruit blijkt hoe veel dieren zijn ingekocht.	HI
H07	Strooisel in het nachtverblijf	Leghennen hebben ieder ten minste de beschikking over een met strooisel bedekt oppervlakte van 250cm ² per leghen.		Meet het met strooisel bedekte oppervlak en bereken of dit voldoet aan 250cm ² /hen. Noteer berekening.	Schorsing

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
H08a	Strooisel in het nachtverblijf	Minimaal 100% van het vloeroppervlak van het nachtverblijf is ingestrooid.		Meet het met strooisel bedekte oppervlak en bereken of dit voldoet aan 100% van het vloeroppervlak in het nachtverblijf. Noteer berekening.	HI indien <95% deel van vloeroppervlak is ingestrooid. Schorsing indien strooisel ontbreekt.
H09	Toegankelijkheid strooiselruimte	Strooiselruimten in het dag- en nachtverblijf mogen niet verhoogd worden aangebracht.		Controleer de strooiselruimten.	HI
H10	Strooiselruimte	De strooiselruimte (ingestrooide vloer) is bedekt met strooisel van minimaal 2 cm dikte.	Deze strooisel laag dient vanaf de start van de legperiode permanent aanwezig te zijn.	Meet op een aantal plaatsen in de stal of de strooisel laag voldoende dik is.	HI
H11	Strooiselmateriaal en kwaliteit	Strooisel in de stal bestaat uit materiaal met een losse structuur die legkippen in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen (stofbaden, scharrelen en bodempikken) en is van voldoende kwaliteit.	Bijv. houtkrullen, stro, gehakseld stro, turf, zand of ander materiaal. Strooielkwaliteit: het strooisel moet makkelijk tussen de vingers door vallen, er zijn geen schimmelplekken en/of aangekoekte delen (m.u.v. beperkte delen grenzend aan de uitloopopeningen of de buitenkant van de stal) in het strooisel.	Constaateer op een drietal plaatsen in de stal en een drietal plekken in de overdekte uitloop of de vloeren niet te zien zijn en of geen schimmelplekken en aangekoekte delen in het strooisel zitten. Bepaal op een aantal plaatsen, verdeeld over de stal en overdekte uitloop, de strooielkwaliteit. Controleer of de strooisel laag los door de vingers valt en noteer type strooisel.	HI indien onvoldoende kwaliteit strooisel. Uitsluiting indien strooisel ontbreekt.
H12	Zitstokken	De leghennen hebben de beschikking over 15 cm zitstok per leggen, waarvan tenminste 50% verhoogd.	Max. 5 cm van de 15 cm zitstok per leggen mag geïntegreerde zitstok zijn en deze geïntegreerde zitstok is 2 cm hoog.	Meet steekproefsgewijs een vijftal zitstokken, noteer hoogte, lengte zitstokken en noteer berekening cm zitstok per hen.	Schorsing bij 10% afwijking. Uitsluiting bij meer dan 10% afwijking
H12a	Nieuwe zitstokken	Nieuwe zitstokken zijn aan de bovenkant afgerond en afgeplat (ovaal- /paddenstoelvorm).	Nieuwe zitstokken zijn: zitstokken die na 1 januari 2017 zijn vernieuwd of vervangen.	Controleer de zitstokken. Zitstokken die na 1 januari zijn vernieuwd of vervangen moeten afgeplat en afgerond zijn (ovaal- /paddenstoelvorm).	HI
H13	Hoogte opstaande rand tussen compartimenten.	De hoogte van een opstaande rand tussen compartimenten is maximaal 25 cm, gemeten vanaf de vloer.	De opstaande rand moet worden berekend exclusief strooisel. De leghennen moeten over de opstaande rand heen kunnen kijken en andere verblijven kunnen zien.	Meet de opstaande rand op.	HI
H14	Daglicht	In de gehele stal is minimaal 20 Lux daglicht beschikbaar.	Bijvoorbeeld:- -Bij stallen met in 1 zijwand een daglicht doorlatend oppervlakte, is de daglichtsterkte bij de tegenoverliggende wand ook minimaal 20 Lux.- -Bij stallen die dieper zijn dan 12 meter (exclusief de overdekte uitloop), is de daglichtsterkte in het midden van de stal ook minimaal 20 Lux. Naast daglicht mag kunstlicht in de stal gebruikt worden om voldoende licht op dierniveau te behalen. Er mag echter niet alleen gebruik worden gemaakt van kunstlicht. De daglicht doorlatende oppervlakken zijn functioneel en schoon.	Controleer of voldoende daglicht in de stal beschikbaar is en of de daglicht doorlatend oppervlaktes functioneel en schoon zijn. Meet met de Luxmeter en het kunstlicht uitgeschakeld de lichtsterkte op minimaal 2 plekken in de stal, indien bij betreden van de stal het kunstlicht aan is, met kunstlicht aan. Indien bij betreden het licht uit is, voer dan de metingen uit met kunstlicht uit. Noteer of deze minimaal 20 Lux is op dierniveau.	Schorsing

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
H14a	Daglicht	Er moet natuurlijk daglicht in de stal zijn via daglicht doorlatende oppervlaktes van tenminste 3% van het grondoppervlak van de stal.	Daglicht doorlatende oppervlaktes bestaan bijvoorbeeld uit dakramen, zijvensters, de opgerolde toegangswand tussen nacht verblijf en overdekte uitloop en/of lichtkokers. Totaal daglicht doorlatend oppervlak is exclusief overdekte uitloop. Bij daglichtkokers mag het daglicht doorlatend oppervlak een vierde zijn, dus 0,75% van het vloeroppervlak van de stal. Bij daglicht toetreding via het dak of de zijwand geldt de 3% regel.	Controleer of het oppervlak van de daglicht doorlatende oppervlaktes tenminste 3% van de grondoppervlakte van de stal bedraagt. Of bij daglichtkokers 0,75% van het grondoppervlakte. Noteer type lichtopening.	Schorsing indien <3% grondoppervlak daglicht. Uitsluiting indien geen daglicht in de stal komt.
H14c	Daglicht	Daglicht doorlatende oppervlaktes zorgen voor een gelijkmatige verdeling van het licht in het activiteitengedeelte van de stal.		Controleer of de daglicht doorlatende oppervlaktes gelijkmatig verspreid over de gehele stal zijn.	Schorsing
H14d	Daglichtsterkte bij uitsluitend zijvensters bij stal dieper dan 12 meter	Bij stallen die dieper zijn dan 12 meter (exclusief de overdekte uitloop), en gebruik maken van daglicht doorlatend oppervlaktes in de zijwanden, zijn aan beide zijden van de stal daglicht doorlatende oppervlaktes aangebracht.	NVT bij gebruik van alleen daglicht doorlatend oppervlakte in het dak	Controleer bij stallen dieper dan 12m, die gebruikmaken van daglicht doorlatende oppervlaktes in de zijwanden, dat er aan beide zijwanden van de stal een daglicht doorlatend oppervlakte is gerealiseerd.	Schorsing
H14e	Daglicht	Lichtopeningen moeten volledig bedekt kunnen worden.	Daglicht openingen hoeven niet volledig bedekt kunnen worden indien er voldoende andere maatregelen genomen worden om verenpikken te voorkomen (zie http://edepot.wur.nl/283863).	Noteer of de lichtopeningen volledig bedekt kunnen worden en op welke wijze. Of noteer welke andere maatregelen worden genomen tegen verenpikken.	HI
H14f	Daglicht	Direct zonlicht in de stal wordt vermeden.	Bijvoorbeeld bij het gebruik van openstaande dak- of zijvensters.	Controleer of er geen direct zonlicht in de stal komt, bijvoorbeeld via openstaande dak- of zijvensters	HI
H15	Kunstlicht	Indien het kunstlicht afkomstig is van TL-verlichting, dan wordt alleen hoog frequente TL-verlichting gebruikt.	Hoog frequente TL-verlichting is TL verlichting met een frequentie van minimaal 100 hertz, oftewel minimaal 100 knipperingen per seconde.	Controleer of de TL-verlichting minimaal 100 hertz is. NVT bij geen TL-verlichting.	HI onaangekondigd. Schorsing indien <10 Lux.
H16	Lichtritme	De totale lichtperiode bedraagt ten hoogste 16 uur per dag.		Noteer lichtschema.	HI onaangekondigd. Schorsing indien >16 uur licht.
H17	Donkerperiode	De dieren hebben per 24u een donkerperiode van minimaal 8 aaneengesloten uren.	Een periode van 8 aaneengesloten uren kunstlicht mag niet worden toegepast tussen zonsondergang en -opgang.	Noteer lichtschema.	Schorsing indien <8 uur donker.
H18	Klimaat	Het stalklimaat dient in orde te zijn	Het mag niet te stoffig zijn in de stal, er mag geen sterke ammoniakgeur aanwezig zijn. Tijdens de controleronde moet de controleur geen irritatie aan zijn luchtwegen of ogen waarnemen.	Noteer of sprake is van een afwijkend stalklimaat.	Waarschuwing.
H19	Stroomdraden	Stroomdraden in de voor de dieren bereikbare ruimten in de stal zijn niet toegestaan.	Het gebruik van stroomdraden ongeacht of er stroom op staat, is niet toegestaan.	Controleer dat er geen stroomdraden aanwezig zijn in het gebouw.	HI
H21	Minimale hoogte van alle verblijven (stal, dagverblijf, overdekte uitloop)	Alle verblijven (stal, dagverblijf, overdekte uitloop) zijn voor personen overal goed bereikbaar.	De verblijven zijn waar mogelijk 2 m hoog, aan de rand van de verblijven kan worden volstaan met 1,5 m hoog.	Meet de verblijven op en noteer afwijkingen.	Schorsing

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
Dagverblijf : ruimte met een dak dat over de gehele vloeroppervlakte van het dagverblijf daglicht doorlaat					
O01b	Dagverblijf	Er een dagverblijf waarvan de minimale oppervlakte even groot is (100%) als de oppervlakte van de stal.	<p>Dagverblijf is een koude, overdekte scharrelruimte, die in directe verbinding staat met de stal via een volledig oprolbare wand (scenario 1) of uitloopopeningen (scenario 2) en waar alle dieren gemakkelijk en onbeperkt toegang tot hebben. Het dagverblijf moet duidelijk lichter zijn dan het stalinterieur, een buitenklimaat hebben en op zodanige wijze zijn beschermd tegen weersinvloeden dat deze ook bij slecht weer kan worden gebruikt (bijv. door het aanbrengen van windbreek-/ventilatiegaas). Alleen voor constructiedoeleinden mag hier maximaal 5% van afgeweken worden. Het dagverblijf mag worden meegeteld voor het bruikbaar oppervlak bij de berekening van de bezettingsdichtheid).</p> <p>Indien de koude scharrelruimte als bruikbaar oppervlak wordt meegeteld, dan wordt deze ruimte eveneens meegenomen bij de berekening van de stalbreedte.</p>	Controleer of de vloeroppervlakte van het dagverblijf aan de voorwaarden voldoet.	Schorsing
O02	Overkapping	De overkapping van het dagverblijf dient lichtdoorlatend te zijn en geen mest van overvliegende vogels door te laten en weer- en windbestendig te zijn.	<p>De gehele overkapping moet lichtdoorlatend zijn. Alleen voor constructiedoeleinden mag hier maximaal 5% van afgeweken worden.</p> <p>Het deel van het dak dat gerekend wordt voor het toelaten van daglicht over de oppervlakte van het dagverblijf dient te voldoen aan de volgende specificaties;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Materiaal: minimaal 70% daglichtdoorlatend zeil of platen, maar niet helder doorlatend (geen direct zonlicht). 2. Het dient geen mest door te laten van overvliegende vogels. 3. Het is weer- en windbestendig. Dun plastic voldoet derhalve niet, goed bevestigde platen of zeil dat niet scheurt bij harde wind voldoen wel. 4. Het mag te openen zijn zodat er daglicht en frisse lucht in het dagverblijf kan komen. 5. Het materiaal dient in combinatie met de klimaatbeheersing zo toegepast te zijn, dat de temperatuur in de zomer niet te hoog oploopt en er in de winter geen condens ontstaat. 6. Overig dakoppervlak is geïsoleerd. 	Controleer of het dagverblijf aan de voorwaarden voldoet.	HI
O02a	Positie dagverblijf t.o.v. de stal	Het dagverblijf ligt langs de gehele lengte van de lange zijde(n) van de stal.	Indien het dagverblijf niet over de gehele lengte (bijvoorbeeld door aanwezigheid van silo's) van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd, is de maximale afstand tot de dichtstbijzijnde uitloopopening 15 m.	Noteer of over de hele lengte van de stal een dagverblijf uitloop is.	Schorsing
O07	Constructie dagverblijf-overdekte-uitloop	De constructie van dagverblijf de overdekte-uitloop , o.a. het dak, voorkomt condens vorming en te hoog oplopende temperaturen.	<p>Dit kan o.a. door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. een geïsoleerd dak (incl. geïsoleerde daglicht oppervlaktes), of 2. een (rond) dak waarbij condens wordt afgedreven en opgevangen in goten, in combinatie met voldoende ventilatie om de temperatuur niet te hoog op te laten lopen. 	Noteer of het dagverblijf voldoet en indien van toepassing, beschrijf de afwijkingen.	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
O10	Toegangstijden tot het dagverblijf	De hennen hebben uiterlijk vanaf drie weken na opzet vanaf uiterlijk 10:00 uur 's morgens voor tenminste 8u aaneengesloten toegang tot het dagverblijf	Alleen met temperaturen in het dagverblijf onder 0° graden Celsius en slechte klimatologische omstandigheden (veel kou, tocht, vocht) mag de pluimveehouder passende maatregelen nemen door het deels laten zakken van de toegangswand of sluiten van de uitloopopeningen zodat het klimaat in het dag- en nachtverblijf optimaal blijft. Dit wordt dagelijks bijgehouden/ geregistreerd op de uitloopkalender.	Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot het dagverblijf-en of deze dagelijks gebruikt wordt aan de hand van de uitloopkalender.	AH indien uitloopkalender niet dagelijks ingevuld is. Schorsing bij twijfel over gebruik. (HI onaangekondigd). Uitsluiting indien geen dagverblijf aanwezig of duidelijk dat deze niet dagelijks gebruikt wordt.
O13a	Extra scharrelvoorziening in het dagverblijf	In het dagverblijf is een extra scharrelvoorziening aangebracht van tenminste 20,9m ² per leefgroep (max. 6000 dieren) die is voorzien van turfmolm of zandgrond van voldoende kwaliteit.	De turfmolm of het zand moet makkelijk tussen de vingers door vallen, rul en droog zijn. Indien er zandgrond gebruikt wordt mag dit uitsluitend zandbakzand zijn (diergezondheid). Indien er zandgrond wordt gebruikt mag dit uitsluitend zandbakzand zijn.	Controleer of de extra scharrelvoorziening aanwezig is in het dagverblijf, en het turfmolm of het zand rul en droog is. Bij zand wordt er alleen gebruik gemaakt van zandbakzand. Noteer eventuele afwijkingen.	Uitsluiting Schorsing
O13b	Bodembedekking dagverblijf	Er is een bodembedekker aanwezig in het dagverblijf met losse structuur dat legkippen in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen (stofbaden, scharrelen en bodempikken) en die van voldoende kwaliteit is.	Bijvoorbeeld gras, kunstgras, turfmolm, zandgrond, los strooisel of een vergelijkbaar materiaal. Het strooisel moet makkelijk tussen de vingers door vallen, er zijn geen schimmelplekken in het strooisel. In het geval van kunstgras mag het kunstgras niet vastgekoekt zijn met mest en/of bodembedekking. Kunstgrassprietten moeten zichtbaar zijn.	Controleer bodembedekking	HI indien onvoldoende kwaliteit strooisel Uitsluiting indien strooisel ontbreekt.
O14	Drinktorens in de overdekte uitloop	Er zijn minimaal 2 permanent werkende drinktorens per groep (max. 6000 hennen) aanwezig.	Deze drinktorens dienen permanent werkend te zijn, ze dienen dus permanent gevuld te zijn met drinkwater. Er mogen ook drinknippels aanwezig zijn, 10 drinkpunten/nippels staat gelijk aan 1 drinktoren.	Noteer aantal drinktorens/nippels per 6000 hennen.	HI
O15	Inrichting dagverblijf	Er is voldoende beschutting aanwezig in het dagverblijf.	Er zijn minimaal 3 (kunst)bomen (in potten) en/of boomstronken en/of andere vormen van beschutting zoals schuildakjes (min 45 cm hoog) per groep (max. 6000 hennen).	Controleer de hoeveelheid beschutting in de inrichting van het dagverblijf.	HI
Scenario's					
O17	Verschillende scenario's uitloopopeningen algemeen	Er wordt gebruik gemaakt van één van de twee onderstaande scenario's: Scenario 1: de hennen beschikken niet over een vrije uitloop Scenario 2: de hennen beschikken over een vrije uitloop.	Scenario 1: de voorschriften O18a t/m O18J zijn van toepassing op dit scenario Scenario 2: de voorschriften O19a t/m O19L zijn van toepassing op dit scenario	Noteer scenario.	Uitsluiting
Scenario 1: de hennen beschikken niet over een vrije uitloop					
O18a	Uitloop scenario 1	Het nachtverblijf geeft toegang tot een overdekte uitloop en een bosrand.		Controleer of de leghennen beschikken over een overdekte uitloop en een bosrand en of deze voldoen aan de criteria.	Schorsing bij niet voldoen aan de voorwaarden
O18b	Aantal systeem rijen scenario 21	Er is maximaal 1 systeem rij aanwezig in het nachtverblijf per toegangswand die toegang geeft tot een dagverblijf en/of bosrand.		Controleer of er maximaal 1 systeem rij aanwezig is in het nachtverblijf per toegangswand.	Schorsing bij niet voldoen aan de voorwaarden

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
H20	Toegangswand	De toegangswand tussen het nacht- en dagverblijf is tijdens toegangstijden minimaal 2m open omhoog gerold.	Bij extreme weersomstandigheden mag hiervan afgeweken worden. In het geval van extreme weersomstandigheden is de toegangswand minimaal 50 cm omhoog gerold.	Meet de opening bij de toegangswanden.	HI
H20a	Toegangswand	De toegangswand tussen het nacht- en dagverblijf is volledig oprolbaar/opvouwbaar.	De toegangswanden tussen het nacht- en dagverblijf dienen volledig oprolbaar/opvouwbaar te zijn.	Bekijk of de toegangswanden tussen het nacht- en dagverblijf volledig oprolbaar/opvouwbaar zijn.	HI
H20b	Toegangswand	De oprolbare opbouwde wand is altijd naar de naastgelegen dagverblijf		Controleer de verblijven.	Schorsing
H20c	Toegangswand	Minimaal 50% van de totale lengte van de wand tussen het nachtverblijf en het dagverblijf is oprolbaar/opvouwbaar.		Meet de wanden en het oprolbaar/opvouwbaar deel op.	HI, verbouwing moet gebeuren bij opzet volgende ronde
O156	Zicht vanuit het buitenste verblijf	De hennen kunnen vanuit het buitenste deel van het verblijf (bosrand en/of overdekte uitloop) naar buiten kijken.	<p>Indien er een ondoorzichtige, opstaande rand in de overdekte uitloop wordt gebruikt is de maximale hoogte 25 cm vanaf de vloer (exclusief strooisel) gemeten. Wanneer er een hogere rand is, die niet direct kan worden verlaagd tot maximaal 25 cm, mag dit worden opgelost door een plateau of plank (geen zitstok) te plaatsen tegen de wand mits:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het een permanente constructie en niet demontabel is; - lengte over de gehele lengte van de stal - hoogte: maximaal 25 cm onder de ondoorzichtige rand en max. 25 cm boven de grond (exclusief strooisel) - breedte: minimaal 30 cm - het plateau/ de plank telt niet mee als aanvullend grondoppervlak voor de bezettingsdichtheid. <p>Hennen moeten vrij zicht hebben via materiaal wat onbelemmerd zicht naar buiten biedt zonder vervorming of beperking.</p> <p>Opties hiervoor zijn: windbreekgaas/ plexiglas (mits helder)/ kras vaste kunststofplaten/ gehard veiligheidsglas/ grofmazig gaas (waarin geen stof vast komt te zitten), evt. in combi met ander doorzichtig materiaal om dof worden door pikken te voorkomen.</p> <p>Mat plexiglas, plexiglas met ribbels of damwandprofiel voldoen niet.</p> <p>Het materiaal moet goed afgewerkt zijn zonder scherpe randen of uitsteeksels.</p> <p>De afstand tussen de buitenkant van het verblijf en een eventuele aangrenzende bebouwing is minimaal 10 meter.</p> <p>Indien dit niet mogelijk is mag de overdekte uitloop ingeklemd tussen 2 gebouwen worden gerealiseerd bij bestaande stallen.</p> <p>in dat geval moet tussen de muur van het aangrenzende gebouw en het dak van de overdekte uitloop, over de gehele lengte met daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 50% van de wind breekt en maximaal 50% schaduwwerking heeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een ruimte van minimaal 1m hoog aan beide lange zijden van de uitloop , of - een ruimte van minimaal 2m hoog te aan één lange zijde van de uitloop - Bij 1m vrije ruimte tussen de uitloop en aangrenzende gebouw hoeft het dak van de overdekte uitloop niet te worden verhoogd. - in het dak moet een daglicht doorlatend oppervlak van minimaal 3% van het vloeroppervlak van de overdekte uitloop zijn aangebracht, evenredig verdeeld over het dakoppervlak. <p>Bij een etagestal met een overdekte uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen kan alleen de bovenste verdieping voldoen aan het Beter Leven keurmerk.</p>	<p>Controleer of de kippen vanuit het dagverblijf naar buiten kunnen kijken. Bij een ondoorzichtige, opstaande rand, meet de rand op.</p> <p>Als het gebruikte windbreekgaas/plexiglas niet voldoet, krijgt de pluimveehouder tot de volgende opzet om dit te vervangen en aan het criterium te voldoen.</p> <p>Controleer de afstand tot aangrenzende bebouwing en meet de afstand op.</p>	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
Scenario 2: de hennen beschikken over een vrije uitloop					
O19a	Uitlopen scenario 2	Het nachtverblijf geeft toegang tot een vrije uitloop (evt. via een overdekte uitloop).		Controleer of de leghennen beschikken over een vrije uitloop en of deze voldoet aan de criteria.	Schorsing
O19b	Uitloopopeningen scenario 2	De uitloopopeningen naar een overdekte uitloop en naar de vrije uitloop moeten: 1. gelijkmatig verdeeld zijn over de lengte van de wand. 2. De totale lengte van de openingen moet meer dan de helft van de lengte van de wand zijn. 3. De openingen moeten minimaal 40 cm hoog en minimaal 1m breed zijn per opening. 4. De openingen moeten tenminste 2m per 1000 hennen bedragen.		Controleer uitloopopeningen. Er mag 5 cm afwijking zijn bij hoogte van openingen.	HI
O20	Aantal systeem rijen scenario 2	Indien de leghennen de beschikking hebben over een vrije uitloop mogen maximaal 3 systeem rijen aanwezig zijn in het nachtverblijf.		Controleer het aantal systeem rijen.	Schorsing
H03	Cross-overs	Bij meerdere systeem rijen zijn crossovers gemaakt van 2 m breed per 3000 leghennen, om de bereikbaarheid van de gehele stal en de overdekte uitloop te vergemakkelijken.	Cross-overs zijn niet nodig wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen: 1. onder de systeemrij door, 2. over de systeemrij heen, en 3. over de eerste mestband (onder de legnesten)	Controleer bij meerdere systeem rijen of er voldoende crossovers zijn gemaakt. NVT bij 1 systeem rij.	HI
Bosrand, indien van toepassing					
O18c	Toegangswand tot de bosrand	De toegangswand van het dagverblijf naar de bosrand is oprolbaar/of opvouwbaar.		Controleer toegangswand en controleer specificaties.	HI
O18d	Breedte toegangswand tot de bosrand	Breedte van de wand die toegang geeft tot de bosrand: is tenminste 175 cm per 1000 kippen.		Meet de breedte van de toegangswand.	HI
O18d1	Wanden van de bosrand	De wanden van de bosrand zijn daglicht- en luchtdoorlatend.	Daglicht- en luchtdoorlatend is materiaal dat maximaal 50% van de wind breekt en maximaal 50% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas/damwandprofiel min. 50% geperforeerd). De toegangswand hoeft niet daglicht en luchtdoorlatend te zijn. Er mag alleen bij slechte klimatologische omstandigheden een oprolbaar gordijn voor de lange zijde van de uitloop gebruikt worden, onder de volgende voorwaarden: - Het gebruik wordt automatisch geregistreerd en geregistreerd in de uitloopkalender; - Het gordijn is gemaakt van daglicht doorlatend materiaal; - Dieren kunnen met het rolgordijn naar beneden naar buiten kijken; - De overdekte uitloop moet gedurende de voorgeschreven openingstijden altijd toegankelijk zijn voor de hennen, behalve 's nachts.	Controleer de daglicht en lucht doorlatendheid van de wanden van de bosrand.	Schorsing
O18e	Oppervlakte bosrand	De oppervlakte van de bosrand bedraagt minimaal 216m ² per afdeling van 6000 dieren.(min. 360cm ² per hen).		Bereken de oppervlakte bosrand per hen.	Uitsluiting

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
O18f	Inrichting van de bosrand	Debosrand moet voldoende beschutting bieden.	Per groep (max 6000 kippen) moeten er 3 (kunst)bomen (in potten) of 3 boomstronken en/of andere vormen van beschutting als schuildakjes (min 45 cm hoog) aanwezig zijn.	Controleer of de bosrand beschutting biedt tegen slecht weer en roofdieren. Noteer welke wijze van beschutting aanwezig is.	HI
O18g	Bodembedekking van de bosrand	De bodem moet (grotendeels) bedekt zijn met houtsnippers en/of grond.		Controleer bodembedekking.	HI
O18h	Overkapping bosrand	De bosrand is in de open lucht en mag alleen permanent overdekt worden met gaas om (roof)vogels te weren.	Alleen indien het regent of tijdens een ophokplicht mag het dak tijdelijk afgesloten worden met daglicht doorlatend zeil. Er worden regensensors gebruikt om het sluiten van het zeil automatisch te regelen. Dit wordt bijgehouden op de uitloopkalender.	Controleer specificaties .	AH
O18j	Toegangstijden tot de bosrand	De toegangstijd is uiterlijk een half uur na begin schemerperiode 's morgens voor tenminste 8u aaneengesloten.	Alleen met een wettelijke/sectorale ophokplicht of met temperaturen in de bosrand onder 0° graden Celsius mag de pluimveehouder passende maatregelen nemen door het deels laten zakken van de toegangswand of sluiten van de uitloopopeningen zodat het klimaat in het dag- en nachtverblijf optimaal blijft. Dit wordt dagelijks bijgehouden/ geregistreerd op de uitloopkalender.	Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot de bosrand en of deze dagelijks gebruikt wordt aan de hand van de uitloopkalender.	AH
Vrije uitloop: indien van toepassing					
VU1	Vrije uitloop	De kippen hebben vanaf 10:00 uur 's morgens toegang tot de vrije uitloop in de open lucht		Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot de vrije uitloop.	Schorsing
VU2	Vrije uitloop	De kippen hebben minimaal 8 uur toegang tot de vrije uitloop in de open lucht		Controleer of de hennen vanaf uiterlijk 10.00 uur toegang hebben tot de vrije uitloop.	Schorsing
VU3	Begroeiing vrije uitloop	Buitenuitloop is hoofdzakelijk begroeid/ingericht	Begroeiing/inrichting is zo ontworpen dat rekening wordt gehouden met het gedrag en de behoeften van de kippen. Begroeiing/inrichting wordt zo neergezet dat de kippen open stukken kunnen overbruggen. Vanaf elke plek in de uitloop is op maximaal 30 meter een soort beschutting te bereiken. Een uitloop hoeft niet volledig beplant/inrichting te worden, er kunnen ook stroken zijn gecreëerd, waarlangs de kippen kunnen lopen. Begroeiing/inrichting kan bestaan uit bomen, struiken, maïs, houtwal, gerooide bomen, rioolbuizen, et cetera. De begroeiing/inrichting functioneert ook in de winter als beschutting.	Controleer of de uitloop begroeid/ingericht is.	HI <50 % van de vrije uitloop zonder beschutting Schorsing >50% van de vrije uitloop zonder beschutting
VU5a	Uitloopopening vrije uitloop	Er is 2 m per 1000 leghennen aan uitloopopeningen beschikbaar	Bij elke uitloopopening is een uitloopruimte beschikbaar die ten minste zo diep is als de totale lengte van de betreffende uitloopopening, ongeacht of er een ander gebouw tegenover deze wand staat.	Meet de breedte van de uitgangen op, meet de diepte van de uitloopruimte op. Vergelijk de som van de breedte van de uitgangen, met de diepte van de uitloopopeningen. Noteer deze getallen en vergelijk ze.	HI indien afwijking <80% bedraagt Schorsing indien voorgeschreven lengte niet wordt aangehouden.
VU5b	Onderdoorgang uitloopopening	Op alle plaatsen dient de onderdoorgang tenminste 35cm hoog te zijn.		Meet de onderdoorgang op een aantal plaatsen.	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
VU6	Bezetting vrije uitloop	Er worden niet meer dan 2500 hennen per hectare vrije uitloop gehouden.	Dit is gelijk aan 1 hen per 4 m ² . Bij toepassing van het rotatiesysteem dient minimaal 2,5 m ² vrije uitloop per hen beschikbaar te zijn.	Meet de oppervlakte van de vrije uitloop en bereken op basis van het aantal toegestane hennen of het maximum van 2500 hennen per ha niet wordt overschreden. Noteer de berekening.	Uitsluiting
VU7a	Andere doeleinden vrije uitloop	De voor de hennen toegankelijke vrije uitloop wordt niet gebruikt voor andere doeleinden	Uitgezonderd zijn (fruit)bomen, extensieve beweiding en maaien.	Controleer of de toegankelijke uitloop in de opgelucht grotendeels begroeid is met struiken en gras en niet gebruikt wordt voor andere doeleinden.	HI
VU8	Beschutting vrije uitloop	De vrije uitloop moet beschutting bieden tegen slecht weer, roofdieren en wilde eenden en ganzen.		Controleer of de vrije uitloop beschutting biedt tegen slecht weer en roofdieren. Noteer welke wijze van beschutting aanwezig is.	HI
VU9	Beschutting vrije uitloop	Per hectare (bij 2500 kippen/ha) is minimaal 16 m ² beschutting aanwezig in de vorm van bomen, struiken en/of schuiltafels, gelijkmatig over de uitloop verdeeld.	De beschutting mag voor maximaal 50% uit schuiltafels bestaan.	Bereken en noteer m ² beschutting ten opzichte van aantal ha.	HI indien 12-16 m ² per ha beschutting aanwezig is of > 50% van de beschutting uit schuiltafels bestaat. Schorsing indien <12 m ² per ha beschutting aanwezig is.
VU10	Eerste meters uitloopopeningen	Om ervoor te zorgen dat de uitloop volledig gebruikt zal worden, dient de eerste 5 meter na de uitloopopening onaantrekkelijk voor de hennen gemaakt te worden door bijvoorbeeld stenen of roosters op de bodem te plaatsen.		Controleer de eerste 5 meter na de uitloopopeningen op onaantrekkelijkheid	HI
VU11	Inrichting vrije uitloop	De eerste 30 m vanaf de stal, in de richting van de uitloop, zijn geleidingsstroken, enkele schuiltafels en bomen of struiken aanwezig.		Controleer of er de eerste 30 m vanaf de stal geleidingsstroken en schuilmogelijkheden zijn voor de hennen.	HI
VU12	Afstand vrije uitloop tot de stal	De vrije uitloop mag zich niet verder dan 150 m van de dichtst bijgelegen uitgang van de stal uitstrekken.		Meet de afstand op en noteer deze.	HI
VU13	Vrije uitloop	De uitloop mag zich maximaal 350 m van de dichtst bijgelegen uitgang van de stal uitstrekken, wanneer er een drinkgelegenheid en beschutting aanwezig is, gelijkmatig over de uitloopruimte verdeeld.		Noteer de grootste afstand tussen einde uitloop en dichtst bijgelegen uitgang van het gebouw. Noteer of aan de voorwaarden van beschutting (en water) wordt voldaan.	HI
VU14	Waterpartijen grenzend aan de vrije uitloop	Indien er een waterpartij waar zich watervogels in kunnen bevinden grenst aan de vrije uitloop moet deze voorzien zijn van een afscheiding.		Controleer of waterpartijen waar zich watervogels in kunnen bevinden afgescheiden zijn van de vrije uitloop.	HI

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
Gezondheid					
G01A	Ziekenboek	Zieke en gewonde dieren worden afgezonderd en behandeld.		Controleer of er een afzonderlijke ziekenboek is. Beschrijf bedrijfssituatie	HI
G01B	Euthanaseren van onbehandelbare dieren	Indien onbehandelbaar, moeten de dieren op een door de dierenarts voorgeschreven humane wijze worden geëuthanaseerd.	<p>Goedgekeurde humane dodingsmethode leiden in één keer tot de dood zonder aanvullend lijden, ongemak of stress bij het dier.</p> <p>Er wordt door de dierenarts beschreven (bijv. in het bedrijfsgezondheidsplan) op welke wijzen dieren die wrak geworden zijn op het bedrijf zo snel mogelijk op een humane wijze kunnen worden geëuthanaseerd.</p> <p>De wettelijk toegestane dodingsmethodes worden geaccepteerd als humane dodingsmethode.</p> <p>In de Europese Verordening 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden is o.a. opgenomen dat dit bijv.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor pluimvee tot 3 kg levend gewicht kan door het handmatig breken van de nek: Handmatige oprekking en torsie van de nek resulterend in cerebrale ischemie. • voor pluimvee tot 5 kg levend gewicht kan het door een percuterende slag op de kop: Krachtige en nauwkeurige slag op de kop met ernstig hersenletsel tot gevolg. 	Noteer op welke wijze zieke dieren worden gedood.	HI
G01C	Euthanaseren van wrak geworden dieren in noodsituaties	Er zijn afspraken met de dierenarts gemaakt vastgelegd t.a.v. het, indien nodig, langskomen van de dierenarts bij noodsituaties om wrak geworden dieren te euthanaseren.	Deze afspraken worden vastgelegd in de overeenkomst met de dierenarts.	Controleer of er in de overeenkomst met de dierenarts afspraken zijn vastgelegd over het, indien nodig (bijvoorbeeld bij noodsituaties), langskomen om wrak geworden dieren te euthanaseren.	HI
G03	Snavels behandelen	Het behandelen en/of toucheren van de snavels is verboden.		Controleer of de snavels van de hennen onbehandeld zijn.	Uitsluiting
G04	Geborgde dierenarts	De gezondheidkundige begeleiding van het koppel wordt uitgevoerd door een geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts waarmee de pluimveehouder per KIP nummer een één-op-één overeenkomst heeft afgesloten.	<p>De dierenarts kan andere specialisten/dierenartsen inschakelen om een volledige dekking te realiseren, bijvoorbeeld als vervanging bij ziekte of vakantie.</p> <p>Registratie vindt plaats op het register van de stichting geborgde dierenarts, zie www.geborgdedierenarts.nl</p> <p>Binnen de Regeling van de Geborgde Pluimvee Dierenarts is een voorbeeld één-op-één overeenkomst opgenomen, deze dient gehanteerd te worden.</p> <p>Voor buitenlandse deelnemers geldt dat er een overeenkomst afgesloten moet zijn met een dierenarts, deze dierenarts hoeft niet geregistreerd te zijn als geborgde pluimvee dierenarts.</p>	Controleer of er een één-op-één overeenkomst met een geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts heeft. Noteer naam van de dierenarts.	AH
G05	Bedrijfsgezondheidsplan	De pluimveehouder heeft een actueel bedrijfsgezondheidsplan (BGP) opgesteld met de geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts waarmee de pluimveehouder een overeenkomst heeft.	Door pluimveehouder in samenwerking met dierenarts en eventuele adviseurs opgesteld plan waarin naast het bedrijfsbehandelplan ook beschreven staat welke andere maatregelen het bedrijf neemt om het gebruik van antibiotica te beperken. Het plan wordt 1x per jaar geëvalueerd met de dierenarts en, indien nodig, aangepast.	Controleer of er een bedrijfsgezondheidsplan is dat minimaal voldoet aan het IKB Kip-model bedrijfsgezondheidsplan.	AH
G06	Salmonella	De dieren worden gevaccineerd tegen Salmonella.		Controleer vaccinatieschema en noteer vaccinatiedata laatste twee koppels	AH

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
Transport					
T01	Vangen	Het vangen van de dieren gebeurt door IKB-PSB erkende vangploegen.	<p>Inzet van familie of vrienden is toegestaan indien vooraf een ontheffing is afgegeven door de schemabeheerder van IKB Ei.</p> <p>Indien het laden uitsluitend wordt uitgevoerd door eigen personeel hoeft de pluimveehouder geen ontheffing aan te vragen. De pluimveehouder dient tijdens de controle aan te tonen dat de werkzaamheden uitgevoerd zijn door eigen personeel (via loonlijst). De werkzaamheden dienen door een realistisch aantal eigen personeelsleden uitgevoerd te zijn.</p> <p>Buitenlandse bedrijven hoeven geen IKB-PSB erkende vangploeg te gebruiken maar moeten op een andere wijze kunnen aantonen dat ze gebruik maken van vangploegen met getrainde, ervaren mensen waarbij er iemand verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op dierenwelzijn tijdens het vangen en laden.</p>	<p>De vangploeg dient IKB PSB erkend te zijn, controleer op de lijst van erkende bedrijven of de vangploeg erkend is. Bij gebruik van familie of vrienden dient hiervoor een ontheffing te zijn van IKB ei. Indien eigen personeel wordt gebruikt dient voldoende personeel aangetoond te worden middels loonlijst.</p> <p>Bij buitenlandse bedrijven moet op een andere wijze aangetoond worden dat er gebruik wordt gemaakt van vangploegen met getrainde, ervaren mensen waarbij er iemand verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op dierenwelzijn tijdens het vangen en laden.</p> <p>Noteer naam en datum inschakelen laatste vangploeg.</p>	HI
T01a	Transportcontainers	De dieren worden in containers met grote openingen geladen.		Vraag hiernaar bij de pluimveehouder.	HI
T02	Transportduur	Transport mag maximaal 3 uren duren.	Gemeten vanaf het moment dat de vrachtwagen het bedrijf verlaat.	Noteer adres slachterij om een indicatie te krijgen van de transportduur.	Schorsing
T03	Vangen	Het vangen van de dieren gebeurt zeer zorgvuldig in dimlicht of groen / blauw licht.		Controleer de rapportage van aantal kippen dat dood in het slachthuis aankomt (DOA) en aantal beschadigingen (terugkoppeling van slachterij).	AH
Aanvullend					
ELBLA00	Aantal dierplaatsen	Het aantal dierplaatsen is:		Noteer aantal dierplaatsen.	
ELBLA00A	Aantal aanwezige dieren	Het aantal aanwezige dieren is:		Noteer aantal aanwezige dieren.	